

SOSTEn kärkitavoite

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen elinvoiman turvaaminen

Nykytila ja kehittämiskohteet

Suomessa on lähes 11 000 sosiaali- ja terveysalan yhdistystä ja noin 200 valtakunnallista järjestöä. Sote-järjestöissä on jäsenenä yli miljoona suomalaista ja niissä toimii noin puoli miljoonaa vapaaehtoista, 260 000 vertaistukijaa ja 50 000 ammattilaista.

Sosiaali- ja terveysjärjestöt tukevat auttamistyöllään, vapaaehtoistoiminnallaan ja palveluillaan ihmisten ja yhteisöjen voimavaroja, hyvinvointia, kriisinkestävyyttä sekä turvallisuutta. Järjestöt tarjoavat eri elämäntilanteissa oleville ihmisille matalan kynnyksen vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia. Kansalaisjärjestötoiminta tukee osaltaan edustuksellisen demokratian toteutumista ja toimivuutta. Järjestöt myös parantavat päätöksenteon laatua ja luottamusta kanavoimalla siihen laaja-alaista ammatillista asiantuntemusta sekä ruohonjuuritason kokemusasiantuntemusta.

Pohjoismainen hyvinvointimalli perustuu vahvaan valtioon ja vahvaan kansalaisyhteiskuntaan. Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa tavoitteeksi on asetettu, että Suomi on entistä tasa-arvoisempi ja yhdenvertaisempi maa. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen autonomisten toimintaedellytysten turvaaminen tukee näitä tavoitteita. Kansalaisyhteiskunnan roolia yhtenä pohjoismaisen hyvinvoinnin perustana on vahvistettava valtionavustustoiminnan uudistuksessa.

SOSTEn suositukset vaalikaudelle

- Veikkaus Oy:n kautta kerättävät valtionavustustoiminnan määrärahat on kohdennettava yleishyödylliseen kansalaisjärjestötoimintaan.
- Tuotoista on irrotettava rahoituskohteet, jotka kuuluvat selkeästi julkisen vallan vastuulle.
- Emme kannata, että järjestöjen rahoitus siirretään maksettavaksi suoraan valtion kehysbudjetista. Se lisää järjestötoiminnan epävarmuutta ja vaikeuttaa pitkäjänteistä suunnittelua. Budjettirahoitus myös lisää pahimmillaan kansalaistoiminnan poliittista ohjausta ja heikentäisi autonomiaa.
- Arpajaisvero laskettava pysyvästi kuluvan vuoden tasolle.
- Nykyinen avustusasetus tulee nostaa lain tasolle, esimerkiksi Laiksi sosiaali- ja terveysalan järjestöjen valtionavustuksista.
- Rahoituskohteiden siirtäminen valtion budjetissa paikasta toiseen ei ratkaise keskeistä haastetta eli tuottojen vähentymistä. On tärkeää, että jokainen avustuksen saajan tarkastelee toimintaansa kriittisesti ja arvioi, mitä voidaan tehdä toisin.
- Uusi rahoitusmalli on valmisteltava tiiviissä yhteistyössä edunsaajien kanssa ja valmistelun vetovastuu annettava esimerkiksi oikeusministeriölle.

- Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeen järjestöjaoston loppuraportin (25.5.2021) ehdotukset on laitettava käytäntöön mahdollisimman pikaisesti osana pitkäkestoista rahoitusratkaisua.

Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset on turvattava pitkäkestoisella rahoitusratkaisulla

Järjestöjen taloudellisen elinvoimaisuuden turvaamiseksi on tehtävä pitkäkestoinen rahoitusratkaisu, joka tukee vapaan ja autonomisen kansalaistoiminnan kykyä vastata ihmisten tarpeisiin.

SOSTEn mielestä tämä onnistuu parhaiten siten, että Veikkaus Oy:n tuottojen kautta kerättävät tuotot kohdennetaan yleishyödylliseen kansalaisjärjestötoimintaan. Tämän lisäksi Veikkauksen tuotoista irrotetaan budjettisiirtoina ne rahoituskohteet, jotka liittyvät selkeästi julkisen vallan vastuulle, mukaan lukien sotiemme veteraanien hoitoon ja kuntoutukseen jatkossa käytettävät varat. Budjettisiirrot on valmisteltava huolellisesti ja niin että ne eivät johda siirrettyjen kohteiden rahoituksen loppumiseen. Myös arpajaisveroa on laskettava pysyvästi.

Valtionavustuksia on kohdennettava enemmän järjestelmämuutosta edistäviin toimiin, erityisesti järjestöjen toimintatapojen ja rakenteiden uudistumiseen. Järjestöjen autonomian vahvistamisen näkökulmasta järjestöjen on voitava itse päättää, mihin toiminnan osa-alueisiin avustustason laskusta johtuvat leikkaukset kohdentuvat. Nykyinen avustusasetus on nostettava lain tasolle, esimerkiksi laiksi sosiaali- ja terveysalan järjestöjen valtionavustuksista.

SOSTE korostaa, että valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeen järjestöjaoston loppuraportin (25.5.2021) ehdotukset on saatettava käytäntöön mahdollisimman pikaisesti osana pitkäkestoista ratkaisua.

Järjestöjen autonomia tulee turvata kaikissa olosuhteissa

SOSTE ei kannata, että järjestöjen rahoitus siirretään maksettavaksi suoraan valtion kehysbudjetista. Se lisäisi järjestötoiminnan epävarmuutta ja vaikeuttaisi pitkäjänteistä suunnittelua. Budjettirahoitus myös lisäisi pahimmillaan kansalaistoiminnan poliittista, järjestöjen omat tavoitteet sivuuttavaa ohjausta ja heikentäisi autonomiaa.

Mikäli sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustukset päätettäisiin siirtää suoraan budjetista rahoitettavaksi, rahoituksen pitkäjänteisyyden näkökulmasta on tärkeää luoda parlamentaarinen, yli hallituskauden kestävä kansalaisjärjestötoiminnan elinvoimaisuusohjelma (rahoitusohjelma). Lisäksi on tärkeää, että lainsäädännössä määritellään indeksi tai kerroin, joka määrittelee rahoituksen tason.

Budjettikehykseen perustuvassa mallissa SOSTE esittää perustettavaksi kansalaisjärjestöjen yhteisen avustuskeskuksen, jossa toteutuu kansalaistoiminnan omaleimaisuuden tuntemus ja osallisuusrakenteet, ja joka tukee järjestötoiminnan autonomiaa, tietopohjaa, näkyvyyttä ja elinvoimaisuutta.

Lisätietoja:

järjestöpäällikkö Riitta Kittilä, riitta.kittila@soste.fi, p. 050 308 6868
erityisasiantuntija Ari Inkinen, ari.inkinen@soste.fi, p. 0400 411 690

Lue lisää SOSTEn kärkitavoitteista: soste.fi/tietoa-sostesta